

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o digitalni razsežnosti rasti: e-seniorji, 25-odstotni potencial evropskega prebivalstva

(mnenje na lastno pobudo)

(2016/C 389/04)

Poročevalka: Laure BATUT

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 21. januarja 2016 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Digitalna razsežnost rasti: e-seniorji, 25-odstotni potencial evropskega prebivalstva.

(mnenje na lastno pobudo)

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 21. junija 2016.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 518. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2016 (seja z dne 13. julija 2016) s 189 glasovi za in 1 vzdržanim glasom.

1. Priporočila

Da bi kar najbolj izkoristili ekonomski potencial starejših državljanov Unije, ki predstavljajo 25 % prebivalstva, po mnenju EESO ni smiselno, da se ti z vidika rasti obravnavajo kot skupina prebivalcev, ki jih vsakdanje dogajanje ne zadeva, ampak bi bilo treba priznati njihove sposobnosti in pričakovanja ter jih upoštevati kot ekonomske in družbene akterje v digitalni dobi. Odbor priporoča, da se čim prej:

1. spremeni pristop k „srebrnemu gospodarstvu“ (*silver economy*), pri čemer je treba upoštevati, da z digitalizacijo izginjajo vrzeli med različnimi starostnimi obdobji ter da so starejši državljani akterji v vrednostni verigi in sami oblikujejo svoje življenje;
2. v okviru srečanja ministrov EU, pristojnih za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in potrošnike, junija 2016 ter evropskega vrha o starejših decembra 2016 spodbudi digitalno vključevanje starejših, da se obravnavajo tako digitalne kot demografske spremembe;
3. vzpostavi globalen sistem upravljanja za vključevanje starejših v digitalno okolje, v okviru katerega se razvijajo učinkovite javne storitve, za katere bodo zagotovljena ustrezna sredstva na vseh ravneh, tudi na lokalni, in ki bodo izvete iz zahtev evropskega semestra;
4. opredeli evropska horizontalna klavzula o enakopravnosti starejših, ministrstva držav članic, pristojna za enakost, pa naj spodbujajo njeno uporabo;
5. v razpravi skupine deležnikov za ekonomijo delitve, h kateri je pozval Evropski parlament, vključijo združenja, ki zastopajo starejše državljane, in EESO;
6. spodbudi dostop starejših do digitalne tehnologije in dostopnost te tehnologije s pridobivanjem znanj in spretnosti ter takojšnjo pripravo izobraževanj za starejše, vseživljenjskega učenja, prilagojene strojne in programske opreme ter mentorstev, da bo njihovo vključevanje uspešno;
7. določijo kazalniki za merjenje ekonomske moči starejših, njihove kakovosti življenja in koristi, ki izhajajo iz inovacij;
8. spodbudi dostop starejših do evropskega programa za izmenjavo dobrih praks, na primer prek platforme, ki bi se lahko imenovala *SENEQUE – Seniors Equivalent Erasmus*;
9. vzpostavi zaupanje ter državljane ozavešča o evropskih pravilih o digitalizaciji, ki se jih objavi v obliki kodeksa in so v več jezikih dostopna prek digitalne enotne vstopne točke;
10. pravica dostopa do interneta v vseh državah članicah prizna kot pravica do univerzalne storitve, ki mora biti cenovno dostopna, ter se spodbudi – v primerih, ko cena pomeni oviro – uporaba reguliranih tarif oziroma prost in brezplačen dostop na določenih krajih za starejše z nizkimi prihodki;

11. spodbudijo javno-zasebna partnerstva, ki vlagajo v človeški kapital, z brezplačnimi tečaji za starejše, ki jih skladno s politiko družbene odgovornosti gospodarskih družb financirajo velika podjetja s področja informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) in ki se izvajajo v vseh osnovnih šolah v EU (zunaj šolskih ur);
12. odpravijo ovire za starejše pri najemanju bančnih posojil;
13. spodbuja boj proti digitalni nepismenosti v okviru javnih služb.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Evropska unija je pred izzivom, ki ga še nikoli doslej ni imela nobena družba, saj se hkrati sooča z dolgo življenjsko dobo prebivalstva in vsesplošno digitalizacijo, ki skupaj zahtevata prave družbene in gospodarske strategije.

2.2 Do leta 2060 bo v skladu z napovedmi (*The 2015 Ageing Report* (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2015), Evropska komisija) razmerje med starejšimi in mladimi dva proti ena, število zelo starih ljudi pa bo preseglo število otrok, mlajših od petih let: glede na povprečno starost (Eurostat) se bo to najprej zgodilo na Švedskem, v Nemčiji, na Poljskem, v Romuniji in na Slovaškem, po nekaj letih pa še v Belgiji, na Danskem in Irskem ter nazadnje v vseh državah članicah.

2.3 Starejše osebe in starejši delavci se obravnavajo kot grožnja za sisteme socialne zaščite, hkrati pa tudi kot priložnost za proizvodni in storitveni sektor. Unija se je leta 2011 zavzela za pomoč „odraslim“⁽¹⁾ pri izobraževanju in določila pet strateških smernic za spodbujanje gospodarstva z visoko zaposlenostjo ter izboljšanje kakovosti in učinkovitosti ponudbe izobraževanj in usposabljanj za odrasle.

2.4 Odbor ugotavlja, da starejše osebe niso bile neposredno vključene v te pobude.

Kdo so „starejši“?

2.5 Prva generacija, ki v Evropi od rojstva živi v miru, generacija baby boom (izraz, ki se uporablja za številčne generacije, rojene takoj po drugi svetovni vojni), je skupaj s starši najbolj proevropsko usmerjena doslej. Zdaj veljajo za starejše. Evropska komisija je v informativnem dokumentu z naslovom *Growing the European Silver Economy* (Rast evropskega srebrnega gospodarstva) iz februarja 2015 navedla, da namerava zadovoljiti „potrebe oseb, starejših od 50 let“. To skupino prebivalcev včasih delimo na tri podskupine: aktivne, ranljive in odvisne osebe. EESO se strinja s to opredelitvijo, zato tudi predlaga spremembo pristopa k starejšim, ki naj se obravnavajo kot akterji rasti.

2.6 Staranje prebivalstva pomeni, da se je število starejših oseb v prebivalstvu povečalo zaradi znižanja stopnje rodnosti in umrljivosti. Japonska je z vidika staranja prebivalstva pred Evropo (*Étude comparative du marché des seniors français et japonais – Opportunités croisées* (Primerjalna študija trga starejših v Franciji in na Japonskem – preplet priložnosti), David Barboni, publikacija Eurasiam, serija Management, št. 001, 2007) in je že vzpostavila specifično dinamiko potrošnje za starejše na področju dobrega počutja, zdravja, financ, zavarovanj, distribucije in turizma. Med tržnimi dobrinami, ki prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja, so tudi informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), ki so namenjene starejšim kot potrošnikom ciljnih izdelkov, in ne kot akterjem v digitalni družbi, ter torej pomenijo zlasti možnost kratkoročnega dobička proizvajalcev. To je sicer pomemben, a preveč poenostavljen vidik.

2.7 Generacija baby boom v EU niso le starejši potrošniki dobrin. To so moški in ženske, ki so prvič v zgodovini celine množično študirali, nato pa so bili „aktivni“ in „produktivni“. Mnogi med njimi se lahko zdaj odločijo, da ostanejo aktivni v tržnem gospodarstvu ali socialnem in solidarnem gospodarstvu.

2.8 Včasih nastaja vtis, da bo njihovo vključevanje na področju IKT potekalo počasi in s težavami, vendar so bili pogosto prvi uporabniki in so celo uvajali novosti (*The Seven Myths of Population Aging* (Sedem mitov o staranju prebivalstva), Julika Erfurt in drugi, publikacija Accenture, februar 2012). Leta 2010 je bilo v Franciji več kot 16 % ustanoviteljev podjetij starih nad 50 let, med njimi pa je skoraj vsak drugi podjetje financiral sam: to so bili starejši delavci, iskalci zaposlitve, še vedno dejavni podjetniki in celo upokojenci (glej članek v časopisu *Le Figaro*, avtor Yann Le Galès, 27. april 2012).

⁽¹⁾ Resolucija Sveta o prenovljenem evropskem programu za izobraževanje odraslih (UL C 372, 20.12.2011, str. 1).

Sprememba pristopa

2.9 V Uniji se je šele po sprejetju deklaracije in mednarodnega akcijskega načrta OZN o staranju leta 2002 ter deklaracije Sveta o evropskem letu aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami leta 2012 pričelo govoriti o „srebrnem gospodarstvu“ (*silver economy*). Poleg tega Komisija meni, da bi si morali močno prizadevati za dostojno staranje, zlasti z uporabo IKT, ter tako Uniji omogočiti, da pri tem zavzame vidno mesto: „Gospodarstvo starejših lahko opredelimo kot gospodarske možnosti, ki jih predstavljajo izdatki za potrošnjo in javni izdatki v zvezi s staranjem prebivalstva ter v zvezi s potrebami prebivalstva, starejšega od 50 let“ (glej spletno stran *Silver economy*, Evropska komisija).

2.10 Odbor meni, da je treba preučiti vprašanja v zvezi z dobrim počutjem, samostojnostjo, odvisnostjo in trgom. Starejši Evropejci vendarle predstavljajo skoraj 125 milijonov državljanov, ki **samostojno oblikujejo** svoje življenje, gospodarstvo in rast, informacijske tehnologije pa morajo biti del njihovega življenja ravno tako, kot so del življenja aktivnih državljanov.

2.11 Zato želi Odbor opozoriti, da je treba uvesti pristop k staranju, v katerem bo ta faza življenja obravnavana kot **nadaljevanje** drugih življenjskih faz, brez razmejitev, da bo lahko vsak starejši dobrega zdravja ohranil svoje digitalne sposobnosti in izkušnje in ne bo ločen od ostalih akterjev v vrednostni verigi. Starejše ljudi je treba obravnavati na podlagi dinamičnega in vključujočega pristopa, in ne zgolj kot osebe v zadnjem življenjskem obdobju, digitalizacija pa se ne sme nanašati samo na tehnično in medicinsko pomoč.

2.12 To nikakor ne posega v pravico do pokojnine v skladu s členoma 25 in 34 Listine o temeljnih pravicah ter členoma 153 in 156 PDEU, kakor tudi ne v različne pokojninske sisteme v posameznih državah članicah.

2.13 S celovitim in vključujočim pristopom bi lahko vsem evropskim „starejšim“ državljanom zagotovili, da bodo digitalne inovacije zadevale tudi njih. Odbor meni, da bi Unija za uveljavitev zelene vodilne vloge na področju „srebrnega gospodarstva“ morala prevzeti odgovornost na vseh ravneh.

3. Posebne ugotovitve

3.1 Vsi evropski državljani, starejši od 50 let, morajo nujno postati e-seniorji

Informacijske in komunikacijske tehnologije ter digitalna usposobljenost so nujnost, to pa zahteva politično voljo in ustrezna sredstva. **Vse institucije** se zavzemajo za digitalizacijo; **EESO** želi, da se vanjo vključi 125 milijonov oseb, starejših od 50 let.

3.1.1 Generacija baby boom, ki je zdaj v tretjem življenjskem obdobju, si lahko pomaga s posebnim sredstvom, tj. revolucijo novih tehnologij. Nujno je treba preseči tržni vidik in zagotoviti, da bodo vsi vključeni v pridobivanje znanj na področju informacijskih tehnologij in njihovo uporabo, saj je povezanost vsesplošna. EU je razdvojena med potrebo po evropski interoperabilnosti in zahtevami po varnosti v izjemno razdrobljenih okvirih v državah članicah, vendar pa sporočila Komisije, predložena aprila 2016 (COM(2016) 176, 178 in 179 final), obravnavajo samo tehnične vidike, socialnih vidikov pa ne omenjajo. V sporočilu Novi program znanj in spretnosti za Evropo, ki ga je Komisija sprejela junija 2016 (COM(2016) 381 final), in v njenem predlogu za priporočilo Sveta o vzpostavitvi jamstva za znanja in spretnosti (COM(2016) 382 final) se obravnavata zaposljivost in produktivnost. V teh dveh dokumentih starejši niso omenjeni, digitalne tehnologije pa samo nekajkrat. Odbor upa, da bosta na junijskem srečanju ministrov EU in na vrhu decembra 2016, ki naj bi obravnavala vprašanje starejših, poudarjena njihovo digitalno vključevanje in izboljšanje njihovih življenjskih in delovnih pogojev, kar je potrebno za odziv tako na digitalne kot demografske spremembe.

3.1.2 Odbor poziva, naj se za spodbujanje kohezije ter boljšo obveščenost in ozaveščenost starejših in vseh skupin prebivalstva vsi sprejeti dokumenti EU v zvezi z digitalizacijo objavijo v obliki kodeksa ter se predvidi možnost oblikovanja digitalne enotne vstopne točke v več jezikih.

3.2 Starejši v digitalni družbi ⁽²⁾

3.2.1 Digitalna tehnologija omogoča učenje in proaktivnost, zlasti starejšim in osebam z omejeno mobilnostjo. Preprečuje njihovo izolacijo in olajšuje prenos znanja. Lahko tudi omogoča obratno prenašanje znanj med generacijami in zmanjšanje vrzeli zaradi starosti.

⁽²⁾ UL C 11, 15.1.2013, str. 16.

3.3 Šok, ki bo nastal zaradi upokojevanja generacije baby boom, je mogoče ublažiti tudi z zavestno usmeritvijo v digitalizacijo

3.3.1 **Odbor** je objavil več mnenj o tehničnih, gospodarskih in družbenih vidikih digitalnega napredka, med katerimi so infrastruktura, pravice, stroški, telemedicina, spletno zdravje (e-zdravje), aktivno staranje, kibernetika kriminaliteta, pametna mesta/pametna mobilnost/pametni otoki, nevtralnost interneta itd.

3.3.2 **Komisija** bi morala upoštevati vse generacije ne glede na geografsko lego ter načrtovati dolgoročno (do leta 2060), saj bo krivulja staranja ⁽³⁾ v vseh državah članicah strmo narasla.

3.3.3 Komisija je v sporočilu ⁽⁴⁾ z dne 19. aprila 2016 navedla, da bo obravnavala standardizacijo IKT kot ključni element enotnega digitalnega trga, digitalizacijo podjetij in računalništvo v oblaku.

3.3.4 **Nizozemsko in slovaško predsedstvo** sta Odbor zaprosili za pripravo raziskovalnega mnenja o socialnih posledicah tehnološkega razvoja. EESO je mnenje z naslovom *Spremembe pri delovnih razmerjih in njihov vpliv na ohranjanje dostojnih plač ter posledice tehnološkega razvoja za sistem socialne varnosti in delovno pravo* sprejel 26. maja 2016.

3.3.5 **Evropski parlament** v resoluciji z dne 19. januarja 2016 *Aktu za enotni digitalni trg naproti* (odstavek 80) Komisijo poziva, naj „oblikuje skupino deležnikov, ki bo zadolžena za spodbujanje dobre prakse v sektorju ekonomije delitve“, ki jo EESO imenuje tudi sodelovalno gospodarstvo in ki v večini primerov brez digitalne razsežnosti ne obstaja. Zastopanje civilne družbe pa je običajno naloga, ki jo lahko opravljajo starejši. EESO želi sodelovati pri tej pobudi.

3.4 Ali so e-seniorji izpostavljeni večjim tveganjem?

3.4.1 Še vedno je razširjen velik strah glede masovnih podatkov, računalništva v oblaku, interneta stvari, tridimenzionalnega tiskanja in drugih tehnologij, ki so se pojavile z naglim širjenjem interneta v vsakdanjem življenju. Starejši so bolj dovzetni za ta strah kot mlade „digitalne generacije“ in čutijo odpor zaradi strahu pred:

- zapleteno uporabo,
- vdori v zasebnost,
- krajami med spletnim plačevanjem in
- tem, da je tehnologija nevarna.

3.4.2 Odbor tako kot Evropski parlament „meni, da je zaupanje državljanov in podjetij v digitalno okolje ključno za sprostitve celotnega potenciala inovacij in rast v digitalnem gospodarstvu“.

3.4.3 Zaradi krize in ukrepov v izrednih razmerah se krepi občutek ogroženosti svoboščin in povišanega nadzora ter strah pred nevarnostmi kibernetike kriminalitete.

3.4.4 Ljudje slabo poznajo predpise, ki so jih države članice in Evropska unija sprejele z namenom varovanja. Če bi te dele prebivalstva, ki znanja ne morejo več pridobivati v šolah, ozaveštili, obveščali in usposabljali, ne da bi jih prestrašili, bi to pripomoglo k zmanjšanju nesorazmerja informacij, ki jih imajo veliki, skoraj vedno tuji, operaterji in državljani uporabniki.

3.5 Ukrepanje na ravni Unije, nacionalnih oblasti, podjetij in storitvenega sektorja

3.5.1 Na ravni Evropske unije

Z digitalizacijo bi morali znižati stroške staranja za družbo. Približno 58 milijonov evropskih državljanov, starih od 16 do 74 let, še nikoli ni uporabilo interneta (*Bridging the digital divide in the EU* (Premostitev digitalnega razkoraka v EU), informativno gradivo Evropskega parlamenta). Po ocenah ene od dobrodelnih organizacij leta 2014 (Secours catholique, Le Monde, 6. november 2014) se je v Franciji med letoma 2000 in 2013 delež oseb, starih od 50 do 59 let, ki so prejemale pomoč, povečal s 13 % na 17 %. To kaže na povečanje brezposelnosti starejših in slabšanje situacije aktivnih starejših ter izpostavlja nujnost ukrepanja, saj zavira zagon, ki bi ga morala gospodarstvu zagotoviti digitalizacija.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing.

⁽⁴⁾ COM(2016) 176 final.

3.5.1.1 Načelo enakosti (člen 20 listine) se ne nanaša zgolj na oskrbo

EESO priporoča, naj EU opredeli horizontalno klavzulo o enakosti starejših in spodbuja ministrstva, pristojna za enakost v državah članicah, naj jo uporabljajo. Povezanost stane. EESO meni, da bi morali starejši zaradi nevarnosti, ki pretijo pokojninam, v vseh državah članicah imeti pravico do prostega in brezplačnega dostopa do interneta na določenih krajih. V primerih, ko cena predstavlja oviro, je treba določiti regulirane tarife.

3.5.1.2 Globalno upravljanje

3.5.1.2.1 Na splošno bi lahko nova vrsta upravljanja omogočila dejavno medgeneracijsko solidarnost in vzdržnost socialnega sektorja.

- EESO meni, da bi morali odslej predstavniki civilne družbe, vključno s potencialnimi koristniki inovacij na področju zdravja in samostojnosti, sodelovati v strukturah dialoga.
- EESO starejšim priporoča, naj se organizirajo na vseh ravneh, da zagotovijo ustrezno zastopanost.
- Odbor poudarja, da je treba omogočiti „aktivno udeležbo državljanov“, ki bi morali „imeti koristi od digitalizacije“, in Komisijo poziva, „naj še naprej ocenjuje, kako digitalna revolucija oblikuje evropsko družbo“. Meni, da je treba pri tej oceni upoštevati vpliv razvoja na položaj starejših.

3.5.1.3 Financiranje

V vseh industrijskih panogah in v storitvenem sektorju se že izvajajo ⁽⁵⁾ velike spremembe.

3.5.1.3.1 Za razvoj digitalnih tehnologij so namenjena posebna sredstva (raziskave, širokopasovne povezave, podatki) ter sredstva iz strukturnih skladov in posebnih programov. Vendar pa naložbe, potrebne za ohranitev prevladujočega položaja EU, niso bile količinsko opredeljene. Zato bi bilo treba količinsko opredeliti potrebe evropskega prebivalstva od osnovne šole prek vseživljenjskega učenja do šolanja starejših. Treba je zagotoviti, da se ukrepi v okviru proračunskega varčevanja ne nanašajo na dodeljena finančna sredstva. Nujno je treba odpraviti ovire za dostop starejših do zasebnega financiranja (bančna posojila) ⁽⁶⁾.

3.5.1.3.2 Komisija predlaga javno-zasebna partnerstva. Odbor ima dvome v zvezi s tem, saj vedno obstaja tveganje, da se bo zasebni sektor odločil sodelovati le, če bo imel morebiten dobiček, zaradi obresti pa bi se povečali stroški javnega zadolževanja, kar bi na koncu privedlo do privatizacije dela javnega sektorja.

3.6 Na ravni nacionalnih in regionalnih oblasti

3.6.1 Prava javna politika na digitalnem področju za starejše

EESO je že predlagal, naj se dostop do interneta obravnava kot pravica do univerzalne storitve, in izpostavi vidik cenovne dostopnosti za preprečevanje družbene in geografske neenakosti. V ta namen bi lahko na javnih krajih starejšim omogočili prost dostop do interneta.

Tudi v okviru javnih storitev bi bilo treba obravnavati vprašanja, povezana s starejšimi: promet, zdravstvo, poštna storitve, storitve splošnega pomena, storitve splošnega gospodarskega pomena, socialne storitve splošnega pomena, socialne storitve splošnega gospodarskega pomena in druge.

3.6.2 Nacionalne in regionalne oblasti morajo poskrbeti, da starejši prevzamejo nove navade glede zaščite in varovanja digitalnih podatkov. Povezanost med socialnim in digitalnim vključevanjem je vse bolj pomembna v procesu izgube samostojnosti. Teritorialna raven zaradi svoje bližine državljanom spodbuja razvoj v tej smeri. EESO se zavzema za boj proti digitalni nepismenosti v okviru „javnih služb“.

3.6.3 Organizacija nacionalnih kampanj za ozaveščanje

3.6.4 **Vključevanje starejših:** Države članice bi morale biti odgovorne za seznanjanje svojih državljanov z vsemi možnostmi, ki jih nudijo za usposabljanje starejših na področju digitalnih tehnologij. O tem bi lahko obveščali tudi mediji v kampanjah ozaveščanja.

⁽⁵⁾ Glej UL C 13, 15.1.2016, str. 161.

⁽⁶⁾ Direktiva 2013/36/EU (UL L 176, 27.6.2013, str. 338).

3.6.4.1 Znanja in spretnosti ter usposabljanja

3.6.4.2 Starejši morajo usvojiti in obnavljati digitalno znanje. Ukrepi nevladnih organizacij so sicer pomembni, a ne zadostujejo. Treba je priznati kvalifikacije starejših in jim omogočiti vseživljenjsko učenje. Na Slovaškem imajo na primer 18 univerz za tretje življenjsko obdobje in več akademij za nižje izobražene starejše.

3.6.4.3 **Usposabljanja in digitalna pismenost:** Odbor ponovno poziva k spodbujanju izobraževanja⁽⁷⁾ na področju medijev in interneta za vse državljane Unije, zlasti za ranljive posameznike, ter pozdravlja vzpostavitev „velike koalicije za digitalna delovna mesta“ na evropski ravni. Poudarja, da pri usposabljanjih sodelujejo številni akterji.

3.6.4.4 Odbor meni, da bi Komisija lahko veliko pridobila s sodelovanjem z državami članicami in univerzami glede potreb po znanjih in spretnostih starejših in možnosti za njihovo zadovoljevanje, na primer z vzpostavitvijo institucionalnih povezav z univerzami za olajšanje dostopa starejših do spletnih tečajev (množični odprti spletni tečaji – MOOC).

3.6.5 Dostopnost za vse starejše prebivalce in njihova udeležba

3.6.5.1 Odbor tako kot Parlament⁽⁸⁾ meni, da je treba „odpraviti [...] stereotipe“ in opozarja na „velik potencial inovatorov in podjetnic, ki imajo lahko pomembno vlogo pri digitalnem preoblikovanju“, ter spodbuja „njihovo vključevanje v informacijsko družbo in udeležbo v njej“; zaveda se, da so starejše ženske pogosto morale prekinjati poklicno pot in so zato bolj kot moški izpostavljene revščini v pokoju. Te podatke bi bilo treba upoštevati pri ukrepih za vključevanje žensk v digitalni svet starejših.

3.6.5.2 Priznava tudi, „da bi lahko z enotnim digitalnim trgom vsem državljanom, tudi ljudem s posebnimi potrebami, starejšim, manjšinam in drugim državljanom iz ranljivih skupin, zagotovili dostopnost in udeležbo, kar zadeva vse vidike digitalnega gospodarstva“⁽⁹⁾, vendar se zavzema, da bi „starejši“ ostali gospodarski akterji, ne da bi se jih označilo in obravnavalo kot osebe s „posebnimi potrebami“.

3.6.5.3 Odbor je pozdravil predlog direktive o dostopnosti⁽¹⁰⁾, vendar obžaluje dejstvo, da je bil pripravljen z zamudo in da Marakeška pogodba ni bila ratificirana. Na digitalnem področju kot dostopnost razume dostopnost strojne in programske opreme: zavzema se za lažji dostop za starejše, za programsko opremo, ki bi bila bolj prilagojena in večjezična, ter za digitalne javne prostore, ki povezujejo ljudi. Socialne vezi so za ranljive osebe bistvene.

3.6.6 EESO priporoča, naj se v evropski program Erasmus+ vključi vidik „starejših“, ki bi bila lahko platforma za izmenjavo dobrih praks in bi se imenovala na primer SENEQUE – *Seniors Equivalent Erasmus*.

3.6.7 **Spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti v vseh starostnih skupinah** z digitalno tehnologijo, pri čemer starejši sami najbolje poznajo svoje potrebe, ter podpiranje oseb in združenj za pomoč starejšim.

3.7 Podjetja in storitve: aktivnost in zaposlovanje

— EESO predlaga javno-zasebno partnerstvo, ki vplaga v človeški kapital, prek brezplačnih tečajev, ki se jih lahko organizira v okviru družbene odgovornosti velikih podjetij na področju IKT: delavcem se po odhodu v pokoj zagotovijo mentorji, za vse starejše pa se v vseh javnih šolah držav članic organizirajo tečaji (zunaj šolskih ur).

— V EU ni dovolj digitalno pismenih ljudi (900 000 prostih delovnih mest)⁽¹¹⁾. S preusposabljanjem starejših delavcev bi lahko prispevali k izboljšanju stanja, ki ga je treba oceniti glede na svetovno konkurenco. Za spodbujanje digitalnega podjetništva, usposabljanja in novoustanovljenih podjetij ter razvoj znanj in spretnosti in izboljšanje dobrega počutja vseh bodo potrebne znatne javne naložbe.

— Gospodarstvo 4.0 v razmerah množične brezposelnosti starejšim omogoča oblikovanje mrež in ustanavljanje novih podjetij ter trajnih delovnih mest na lokalni ravni z visoko dodano vrednostjo, na primer na področju osebnih storitev, zdravja in podpore za večjo samostojnost ter preventivnih politik⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ UL C 451, 16.12.2014, str. 25.

⁽⁸⁾ Evropski parlament, *op. cit.*, odstavek 113.

⁽⁹⁾ Evropski parlament, *op. cit.*, odstavek 114.

⁽¹⁰⁾ UL C 303, 19.8.2016, str. 103.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-518_en.htm.

⁽¹²⁾ UL C 21, 21.1.2011, str. 39.

- EU v zvezi z različnimi oblikami ekonomije delitve nima jasnega načelnega stališča glede zlorabe prevladujočega položaja in združljivosti teh oblik s ciljem „socialnega tržnega gospodarstva“, čeprav je vse večji delež zadevne delovne sile dejansko izvzet iz določb delovnega prava. Starejše prebivalstvo bi lahko posledice, ki jih ima digitalizacija za socialno kohezijo, bolj prizadele kot druge prebivalce.

3.8 *Revolucije*

3.8.1 Digitalizacija omogoča, da k družbenim odnosom, in zlasti k starosti, pristopamo hkrati od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor.

3.8.2 Ekonomija delitve lahko ljudi povezuje, saj uporablja načine učenja, ki poudarjajo vse vrste inteligence, in inovativne zdravstvene rešitve, ki invalidom ali starejšim omogočajo polno udeležbo v družbenem življenju in dejavnosti, tudi ob zmanjšani mobilnosti (*ubiquitous*).

3.8.3 Vendar pa se z digitalizacijo preoblikujejo delovna razmerja. S staranjem družbe digitalizacija spreminja temelje kohezije, dosežene po drugi svetovni vojni v evropskih družbah, tj. sisteme solidarnosti, ki so ublažili krize, na primer leta 2008.

3.8.4 Z revolucijo 4.0, s spletnimi dejavnostmi, vse večjim številom starejših in odpravljanjem „mej“ se je destabilizirala hierarhija zaposlenih. Okoli 10 % e-seniorjev je sicer dejavnih na spletu, a revnih, in bi lahko tako kot v preteklih stoletjih ponovno postali „stari družinski člani“, ki se niso sposobni sami preživljati (nuklearne družine). Ali je prehod s prenosom znanj sploh mogoč?

3.8.5 Za vključujoče in digitalno socialno tržno gospodarstvo⁽¹³⁾ je nujno treba ohraniti pokojninske sisteme. Vendar bodo morali do leta 2060 temeljiti še na kaki drugi osnovi, in ne le na plačanem delu, pri čemer se bo treba izogniti tveganjem v zvezi s pokojninskimi skladi: temeljito je treba razmisliti o osnovi za izračun prispevkov ter prerazporeditvi bogastva, da se psihično in mentalno pripravimo na spremembe.

V Bruslju, 13. julija 2016

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ UL C 318, 29.10.2011, str. 9.